

QAZAQ UNIVERSITETI

Апталық
1948 жылдың
20 сәуірінен
шыға бастады

РЕСПУБЛИКАЛЫҚ АПТАЛЫҚ ГАЗЕТ

WWW.FARABI.UNIVERSITY

№28 (2030) 7 ШІЛДЕ 2026 ЖЫЛ

ҚазҰУ ұжымы Мемлекет басшысының тарихи Үндеуіне қолдау білдірді

Әл-Фараби атындағы Қазақ ұлттық университетінде Мемлекет басшысы Қасым-Жомарт Тоқаевтың Қазақстанның Жаңа Конституциясының күшіне енуіне орай халыққа жолдаған Үндеуін қолдау және іске асыру мәселелеріне арналған кеңейтілген алқалы жиын өтті. Жиынға оқу орнының басшылығы, белгілі ғалымдар, профессор-оқытушылар құрамы, белсенді студенттер мен жастар ұйымдарының өкілдері қатысты.

Басқосуды ашқан Әл-Фараби атындағы ҚазҰУ-дың Басқарма төрағасы – Ректоры Жансейіт Түймебаев Мемлекет басшысының Үндеуі еліміздің қоғамдық-саяси өміріндегі тарихи белес екенін және Әділетті Қазақстанды құрудың жаңа жасампаздық кезеңін айқындап бергенін атап өтті. Университет басшысы Президенттің тарихи сөзін мінберден оқып беріп, оның әрбір қағидатының заманауи білім мен ғылым саласы үшін маңыздылығына тоқталды.

«Мемлекет басшысы өз Үндеуінде: «Біз нағыз Халық Конституциясының мызғымас құқықтық негізіне арқа сүйеп, барлық мақсат-мұраттарымызға міндетті түрде жетеміз. Заң мен Тәртіп, Еңбексүйгіштік пен Өрлеу, Тазалық пен Табиғатты аялау сынды жасампаздық құндылықтарын қоғамда берік орнықтырамыз», – деп нақты атап көрсетті. Бұл – еліміздің зияткерлік және ғылыми элитасы шоғырланған біздің университет ұжымына да тікелей жүктелетін үлкен жауапкершілік. Біздің басты міндетіміз – Президент белгілеп берген осы қастерлі құндылықтарды өскелең ұрпақтың бойына сіңіру», – деді ректор Жансейіт Түймебаев.

Университет басшысы өз сөзінде Жаңа Конституцияның заңды күшіне енуі – бүкіл ел тарихындағы жаңа дәуірдің бастауы екенін, саяси-экономикалық реформалар мен ауқымды өзгерістердің даңғыл жолын ашқанын айтты. Әсіресе, Конституция күнінің «Наурызлама» онкүндігімен қатар аталып өтуінің символдық мәні жоғары екеніне назар аударды. Бұл қадам ұлттық жаңару дәстүрлерін Ата заңның басты құндылықтарымен – ынтымақпен, озық біліммен және адал еңбекпен ұштастырады.

Жиын барысында Жаңа Конституцияның қабылдануы мемлекет пен азаматтық қоғам институттарын, соның ішінде жоғары білім беру жүйесін түбегейлі жаңғыртуға берік негіз қалайтыны сөз болды. ҚазҰУ ғалымдары мен профессорлары Президент Үндеуінде айтылған әрбір басымдыққа ғылыми-сараптамалық тұрғыдан қолдау білдірді.

Жалғасы 2-бетте

Ректор Бакуде түркітанудың өзекті мәселелерін көтерді

Әл-Фараби атындағы Қазақ ұлттық университетінің Басқарма Төрағасы – Ректор Жансейіт Түймебаев Әзірбайжанда өткен халықаралық конференцияда сөз сөйлеп, түркітану ғылымы мен білім беру саласындағы өзекті мәселелерді көтерді.

Басқарма Төрағасы – Ректор Жансейіт Түймебаев конференцияның I Түркологиялық құрылтайдың 100 жылдығымен тұспа-тұс келуінің терең символдық мәнін атап өтті. Ректор түркі мемлекеттері жағдайында түркі тілдерін, әдебиеті мен тарихын оқыту ұлттық бірегейлікті нығайту мен ортақ мәдени-рухани құндылықтарды сақтауда ерекше маңызға ие екеніне назар аударды.

Ректор өз сөзінде түркі әлеміндегі ортақ әліпби мен ортақ тіл мәселелері, қыпшақ және оғыз тілдік тармақтары арасындағы ғылыми үйлесімге қатысты өзекті сұрақтардың әлі де жан-жақты зерттеуді қажет ететінін айтты. Сонымен қатар осы бағыттағы ғылыми және академиялық ынтымақтастықты күшейту қажет екенін жеткізді.

Шара барысында Жансейіт Түймебаев «I Баку түркология құрылтайының 100 жылдығы» атты құжаттар мен бейнематериалдар жинағын және «I Баку түркология құрылтайының мұрасы және XXI ғасырдағы түркі әлемі» еңбегін Баку мемлекеттік университетінің ректоры Эльчин Бабаевқа салтанатты түрде табыстады.

Жиынға қатысушылар конференцияның түркітану ғылымын дамытуға, ғылыми диалогты кеңейтуге және түркі әлеміндегі ортақ білім мен зерттеу кеңістігін нығайтуға елеулі үлес қосатынын алға тартты.

Еңлік АҚЖІГІТ

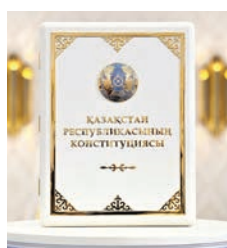
2-бет

Баку жоғары мұнай мектебімен ынтымақтастық орнады

3-бет

Жаңа Конституция – ұлттық жаңғыру мен зияткерлік дамудың іргетасы

5-бет

Оқу жүйесіндегі жасанды интеллект: ғылым кеңістігіндегі жаңа серпіліс

ҚазҰУ ұжымы Мемлекет басшысының тарихи Үндеуіне қолдау білдірді

Басы 1-бетте

Алқалы жиында сөз алған университет оқытушылары мен саясаттанушы ғалымдар Жаңа Конституцияның күшіне енуі жастарға шексіз мүмкіндіктер беретінін жеткізді. Жаңа Ата заң білімді, еркін және жасампаз жастардың елімізді басқаруға, ғылым мен

экономиканы өркендетуге ашылған басты даңғыл жолына айналмақ. Басқосуда университет ректоры Жансейіт Түймебаев Басқарма Төрағасының орынбасары – бірінші проректордың міндетін атқарушы Самғат Ермакбаевқа еліміздің басты құқықтық құжаты – Жаңа Конституция кітабын табыстады.

Сонымен қатар шара аясында жаңа Конституцияның мәні мен маңызын түсіндіру жұмыстарына белсене атсалысып, ел игілігіне бағытталған шараларға елеулі үлес қосқан бірқатар қызметкерлер мен оқытушылар Ректордың Алғыс хатымен марапатталды. Басқосуды қорытындылай келе, Ректор Жансейіт Түймебаев Әл-Фараби атындағы ҚазҰУ ұжымы Мемлекет басшысының саяси бағытын толық қолдайтынын және ел игілігі жолында, Әділетті Қазақстанның іргетасын нығайту бағытында өзінің бүкіл зияткерлік, ғылыми және кадрлық әлеуетін жұмылдыратынын мәлімдеді.

Гүл ҚҰТТЫБЕКҚЫЗЫ

Баспасөз қызметі жоғары марапаттарға ие болды

Әл-Фараби атындағы Қазақ ұлттық университетінде Бұқаралық ақпарат құралдары қызметкерлері күніне орай, Ақпарат және коммуникация департаментінің қызметкерлері кәсіби шеберлігі, зор жауапкершілігі және университеттің ақпараттық жұмысын ілгерілетуге қосқан елеулі үлесі үшін марапатталды.

Қазақстан Республикасының жаңа Конституциясының мазмұнын түсіндірудегі, оны қабылдау жөніндегі жалпыхалықтық референдумды ұйымдастыру мен өткізудегі белсенділігі, мемлекеттік басқару құрылымын жетілдіруге және жаңа бастамаларды іске асыруға қосқан елеулі үлесі үшін Ақпарат және коммуникациялар департаменті директорының орынбасары Мәдина Жуасбекқызы мен «Qazaq universiteti» газеті басқармасының басшысы Гүлнәр Тәжиева Қазақстан Республикасының Президенті Қасым-Жомарт Тоқаевтың Алғыс хатымен марапатталды. Ақпарат және коммуникациялар департаментінің директоры Қаншайым Байдәулет тіл саясатын дамытуға қосқан үлесі және тілді дамыту саласын жетілдіруге белсенді

қатысқаны үшін «Ана тілін дамытуға қосқан үлесі үшін» төсбелгісімен марапатталды. Сонымен қатар Қазақстан Республикасының ғылым және жоғары білім саласындағы мемлекеттік саясатты ақпараттық сүйемелдеуге, ғылыми жетістіктерді кеңінен насихаттауға және жоғары білім жүйесін дамытуға қосқан елеулі үлесі, сондай-ақ қоғамды шынайы әрі жедел ақпаратпен қамтамасыз еткені үшін Қазақстан Республикасының ғылым және жоғары білім министрі Саясат Нұрбектің алғыс хатымен «Farabi Media»

телестудиясы басқармасының басшысы Назерке Серікбаева және «Farabi University» сайты басқармасының басшысы Шерхан Әбше, «Qazaq universiteti» газеті редакциясының бас сарапшысы Еңлік Ақжігіт марапатталды. Әл-Фараби атындағы ҚазҰУ Баспасөз қызметі университет имиджін нығайтуға, отандық ғылым мен жоғары білімнің жетістіктерін ілгерілетуге, сондай-ақ қоғаммен ашық әрі жедел диалогты қамтамасыз етуге ықпал етеді.

Светлана ӨМІРФАЛИЕВА

Баку жоғары мұнай мектебімен ынтымақтастық орнады

Әл-Фараби атындағы Қазақ ұлттық университеті мен Баку жоғары мұнай мектебі арасында ынтымақтастық туралы меморандумға қол қойылды.

Ресми кездесу барысында Баку жоғары мұнай мектебінің ректоры Эльмар Гасымов пен ҚазҰУ-дың Басқарма Төрағасы – Ректор Жансейіт Түймебаев білім беру, ғылыми зерттеулер және академиялық әріптестікті тереңдету мәселелерін талқылады. Тараптар әсіресе мұнай-газ, энергетика және цифрлық технологиялар салаларында бірлескен білім беру бағдарламаларын дамытуға ерекше мән берді. Стратегиялық келісім аясында қосдипломды бағдарламаларды енгізу, оқытушылар мен студенттер алмасуын кеңейту, сондай-ақ халықаралық деңгейдегі бірлескен ғылыми жобаларды жүзеге асыру жоспарланып отыр. Құжатқа қол қою рәсімінен кейін ҚазҰУ делегациясы Баку жоғары мұнай мектебінің SOCAR мемлекеттік компаниясының қолдауымен жабдықталған заманауи кампусымен

танысты. Университеттің инновациялық зертханалары мен жоғары технологиялық оқу инфрақұрылымы отандық ғалымдар тарапынан жоғары бағаланды. Айта кетсек, Баку жоғары мұнай мектебі – Әзірбайжанның мемлекеттік мұнай-газ алпауыты SOCAR компаниясының бастамасымен құрылған аймақтағы жетекші техникалық жоғары оқу орны. Ол халықаралық стандарттарға сай инженер кадрларын даярлап, энергетика саласы үшін білікті мамандар қалыптастыруда маңызды рөл атқарады. Ал SOCAR компаниясы – Әзірбайжан экономикасының стратегиялық тірегі, сондай-ақ Еуропа нарығына энергия ресурстарын жеткізетін ірі халықаралық операторлардың бірі. Басқосуға қатысушылар бұл уағдаластық Қазақстан мен Әзірбайжанның жоғары білім және ғылым саласындағы ықпалдастығына тың серпін беріп, жоғары оқу орындары арасындағы академиялық байланысты нығайта түсетінін және бәсекеге қабілетті мамандар даярлауға жаңа мүмкіндіктер ашатынын атап өтті.

Еңлік АҚЖІГІТ

Университеттің білім сапасы халықаралық деңгейде мойындалды

Әл-Фараби атындағы Қазақ ұлттық университеті алғаш рет 69 білім беру бағдарламасы бойынша халықаралық ACQUIN аккредитациясынан өтті. Аккредитация мерзімі сегіз жылға беріліп, университеттің білім сапасы халықаралық деңгейде мойындалғанын растады.

Қайта аккредиттелген білім беру бағдарламалары сегіз жылға, алғашқы аккредитациядан өткен бағдарламалар алты

жылға аккредитация алды. Бұл нәтиже ҚазҰУ-дағы білім сапасын қамтамасыз ету жүйесінің тұрақты дамуын және білім

беру бағдарламаларының халықаралық стандарттарға сәйкестігін көрсетеді. Аккредитация философия және саясаттану, химия және химиялық технология, механика-математика, физика-техникалық, ақпараттық технологиялар және жасанды интеллект, география және табиғатты пайдалану, биология

және биотехнология факультеттерінің, сондай-ақ Экономика және бизнес жоғары мектебі мен Al-Farabi Business School білім беру бағдарламаларын қамтыды. ACQUIN халықаралық аккредитациясы білім беру бағдарламалары мазмұнының өзектілігін, мамандар даярлау сапасының жоғары деңгейін,

оқу жоспарларының еңбек нарығы талаптарына және жоғары білім сапасын қамтамасыз етудің халықаралық тәсілдеріне сәйкестігін көрсетеді.

Жаңа Конституция – ұлттық жаңғыру мен зияткерлік дамудың іргетасы

2026 жылғы 15 наурыз-да республикалық референдумда қабылданған Қазақстан Республикасының жаңа Конституциясы ресми түрде күшіне енді. Бұл – халқымыздың ерік-жігерімен қабылданған, еліміздің болашақ даму бағытын айқындайтын және жаңа тарихи кезеңнің құқықтық негізін қалайтын маңызды құжат.

Конституцияның күшіне енуі мемлекетіміздің демократиялық қағидаттарын нығайтуға, құқық үстемдігін қамтамасыз етуге, адам мен азаматтың құқығы мен бостандығын қорғауға, мемлекеттік басқару жүйесін жетілдіруге және қоғамдық келісімді одан әрі дамытуға бағытталған жаңа кезеңнің басталғанын білдіреді.

Конституция – мемлекеттің негізгі заңы ғана емес, ол қоғамның даму философиясын, ұлттық құндылықтарын және стратегиялық басымдықтарын айқындайтын басты құқықтық құжат. Онда Қазақстанның тәуелсіздігі, егемендігі, аумақтық тұтастығы, заң үстемдігі, әлеуметтік әділеттілік, адам құқығының қорғалуы және мемлекеттік институттардың тиімді қызметі конституциялық деңгейде бекітілген.

Жаңа Конституцияда ғылым мен білімнің дамуына да ерекше мән берілген. Зияткерлік әлеуетті арттыру, сапалы білім алуға қолжетімділікті қамтамасыз ету, ғылыми зерттеулерді қолдау, инновациялар мен жаңа технологияларды дамыту мемлекеттің негізгі басым бағыттарының бірі ретінде айқындалған. Білім мен ғылымның дамуы – елдің бәсе-

кеге қабілеттілігін арттырудың, экономикалық өсудің және ұлттық қауіпсіздікті нығайтудың маңызды кепілі.

Жаңа конституциялық қағидаттар жоғары білім беру жүйесін жетілдіруге, академиялық еркіндікті кеңейтуге, ғылыми ұйымдар мен жоғары оқу орындарының әлеуетін арттыруға, жас ғалымдарды қолдауға және ғылым нәтижелерін қоғам игілігіне тиімді пайдалануға құқықтық негіз қалайды. Әсіресе цифрландыру, жасанды интеллект, инновациялық технологиялар және ғылыми зерттеулерді коммерцияландыру бағытындағы мемлекеттік саясаттың табысты жүзеге асырылуына жаңа серпін береді.

Сонымен қатар Конституцияда әрбір азаматтың сапалы білім алуға құқығы, мәдени және ғылыми жетістіктерге қол жеткізу мүмкіндігі, шығармашылық еркіндігі мен интеллектуалдық қызмет нәтижелерінің қорғалуы мемлекеттің маңызды міндеттерінің бірі ретінде бекітілген. Бұл қағидалар білімді ұлт қалыптастыруға, ғылыми әлеуетті нығайтуға

және Қазақстанның халықаралық ғылыми-білім беру кеңістігіндегі беделін арттыруға ықпал етеді.

Конституция – тек мемлекеттік органдардың қызметін реттейтін құқықтық құжат емес, ол әрбір азаматтың құқығы мен міндеттерінің кепілі, әділетті қоғам құрудың берік негізі және елдің тұрақты дамуының басты бағдары. Сондықтан Ата заңның қағидаттарын құрметтеу, оны сақтау және оның құндылықтарын өмірде басшылыққа алу – баршамыздың ортақ міндетіміз.

Жаңа Конституцияның күшіне енуі – жаңа Қазақстанның құқықтық, ғылыми және зияткерлік дамуының жаңа кезеңі. Бұл тарихи құжат еліміздің құқықтық мемлекет ретінде нығаюына, ғылым мен білімнің қарқынды дамуына, инновациялық экономиканың қалыптасуына және азаматтардың әл-ауқатының артуына берік негіз болады.

Уәлихан АХАТОВ,
заң факультетінің деканы,
з.ғ.к., профессор

Өзгеріс – заман талабына сай

дербес деректерінің заңсыз жиналуынан, сақталуынан және пайдаланылуынан да қорғалуы тиіс. Бұл талап уақыт талабынан туындаған өзекті мәселе дер едім.

Бұрынғы Конституцияда сөз бостандығы туралы «Сөз және шығармашылық еркіндігіне кепілдік беріледі. Цензураға тыйым салынады», – деп жазылған болса, ал жаңа Ата Заңда: «Сөз бостандығына, ғылыми, техникалық және көркем шығармашылық еркіндігіне кепілдік беріледі», – деп бұл баптың басты тұжырымы өзгерген. Яғни, шығармашылық еркіндіктің саласы кеңейе түскен. Осы орайда Мемлекет басшысы Қасым-Жомарт Тоқаевтың «енді ұлттың менталитетін ғылым мен технологияға қарай өзгерту қажет» деген

салмақты міндеті еске түседі және соның заңдық негізі қаланғанына көз жеткізуге болады. Сонымен қатар «Сөз бостандығы мен ақпарат тарату басқа адамдардың ар-намысы мен қадір-қасиетіне, азаматтардың денсаулығына және қоғамның имандылық қағидаларына нұқсан келтірмеуге, қоғамдық тәртіпті бұзбауға тиіс» – деген жаңа тармақ енгізілген, яғни ұлтымыздың тарихи жадында сақталған «сөз жауапкершілігінің қорғасындай салмағы» бар екенін сезіну ұлт сөзінің тұтқасын ұстар журналистерге де үлкен жауапкершілік жүктейтіні сөзсіз.

Орынтай ОШАНОВА,
ЮНЕСКО-ның
журналистика және
коммуникация кафедрасының
меңгерушісі

1 шілдеден бастап Қазақстан Республикасының жаңа Конституциясы күшіне енді. Бұл – еліміздің құқықтық дамуындағы ғана емес, мемлекетіміздің болашақ бағдарын айқындайтын маңызды тарихи белес.

Қуатты Қазақстанның берік құқықтық негізі

Жаңа Конституция қоғамның құқықтық мәдениетін нығайтуға, адам қадір-қасиеті мен азаматтардың құқықтарын қорғауға, мемлекеттік басқарудың жауапкершілігін арттыруға бағытталған құндылықтарды бекітеді. Оның күшіне енуі әрбір азамат үшін Конституцияның мазмұнын терең түсіну мен күнделікті өмірде құқыққа құрметпен қараудың маңызын арттыра түседі.

Ғылым және жоғары білім министрі Саясат Нұрбек өзінің «Қуатты Қазақстан құру міндеті» атты мақаласында: «Жаңа Конституцияның күшіне енуімен ғылым мен жоғары білімді дамыту мемлекеттік бағдарламалардың ғана емес, елдің стратегиялық даму бағытының ажырамас бөлігіне айналады», – деп атап өтті. Бұл ой оқытушы-профессорлар құрамы үшін ерекше маңызды. Өйткені құқықтық мемлекет ең алдымен сапалы білімге, ғылыми ойға, азаматтардың құқықтық сауаттылығына және заңды

құрметтеу мәдениетіне сүйенеді. Университеттер осы құндылықтарды жас ұрпақтың санасына сіңіретін, қоғамға түсіндіретін және ғылыми тұрғыдан дамытатын маңызды орта болып қала береді.

Әл-Фараби атындағы Қазақ ұлттық университеті оқытушы-профессорлар құрамымен бірге жаңа Конституцияның мазмұнын түсіндіру, оның қағидаттарын ғылыми тұрғыдан талдау және қоғамға жеткізу ісіне белсенді атсалыса береді.

Жаңа Конституцияның күшіне енуі баршамызға ортақ жауапкершілікті терең сезінуге, заң үстемдігін нығайтуға және білімді, әділетті, қуатты Қазақстан құру жолында бірлесе еңбек етуге үндейді.

Жанар КЕГЕМБАЕВА,
Мемлекет және құқық теориясы мен тарихы,
конституциялық және
әкімшілік құқық кафедрасының
профессоры, з.ғ.д.

Мемлекетімізге бағдар беретін құжат

1 шілдеден бастап Қазақстан Республикасының жаңа Конституциясы ресми түрде күшіне енді. Бұл – еліміздің қоғамдық-саяси дамуы үшін тарихи маңызы бар кезең. Жалпыұлттық референдумда азаматтар қолдау білдірген Ата заң енді мемлекетіміздің одан әрі дамуына бағыт-бағдар беретін негізгі құқықтық құжатқа айналды.

Ақпараттық технологиялар және жасанды интеллект факультетінің қызметкері ретінде жаңа Конституция еліміздің жаңаруына, ғылым мен білімнің, цифрлық технологиялардың және инновациялардың қарқынды дамуына жаңа серпін береді деп сенемін. Қазіргі заманда мемлекеттің бәсекеге қабілеттілігі ең алдымен білімді азаматтарға, заманауи технологияларға және тиімді мемлекеттік басқаруға байланысты дамитыны анық. Сондықтан цифрлық трансформацияны жалғастыру мен жасанды интеллектті дамыту еліміздің тұрақты дамуының маңызды бағыты болып қала береді.

Әсіресе жастарға үлкен үміт артылады. Жаңа Қазақстанды құратын – білімді, еңбекқор, жауапты және жаңашыл ойлайтын жас буын. Университет-

терде білім алып жатқан жастар тек кәсіби маман ғана емес, қоғамның белсенді азаматы ретінде қалыптасып, ғылым мен инновацияны дамытуға, елдің технологиялық әлеуетін арттыруға өз үлесін қосуы қажет.

Жаңа Конституция әрқайсымызға үлкен жауапкершілік жүктейді. Еліміздің болашағы заңға құрметпен қарауға, бірлік пен тұрақтылықты сақтауға, білім мен еңбекке ұмтылатын азаматтардың белсенділігіне байланысты екенін баса айтуымыз қажет. Жаңа Конституция Қазақстанның одан әрі өркендеуіне, әділетті қоғам құруға және келер ұрпақтың жарқын болашағына берік негіз болады деп сенемін.

Нұрислам МҰРАТБЕКҰЛЫ,
Компьютерлік ғылымдар
кафедрасының меңгерушісі

Закрепление тысячелетней преемственности в Прембуле новой Конституции Казахстана формирует прочную конституционную основу по развитию государственности Казахстана, усилит аргументацию правопреемства, а также позиции Казахстана в обеспечении национальных интересов на международной арене. Это событие выходит за рамки обновления Основного Закона и связано с переосмыслением фундаментальных основ функционирования государства.

Дело в том, что становление и развитие Казахстана до принятия Новой Конституции происходило без учёта исторической преемственности казахской государственности. Вследствие чего позиция Казахстана по отстаиванию национальных интересов не имела четкую конституционно-правовую основу. Соответственно, данный аспект непосредственно оказал влияние на концептуальную основу развития Казахстана.

Во-первых, принятая Декларация о государственном суверенитете [1] Казахской ССР от 25 октября 1990 года, стала важным шагом на пути к независимости Казахстана, закрепив верховенство республиканских законов, самостоятельность государственной власти и основы правовой системы. Однако, в Декларации отсутствовало какое-либо упоминание, подтверждающее историческую преемственность государственности, существовавшей на территории Казахского ханства до его

Казахстан прямой преемник кочевой цивилизации Великой степи

присоединения к Российской империи со второй половины XVIII и 60-х годов XIX века.

Во-вторых, согласно статье 6 Конституционного закона РК «О государственной независимости РК», от 16 декабря 1991 года, также ничего не сказано об исторической преемственности казахской государственности и сделана ссылка на общность с казахской нацией. То есть, Казахстан официально объявил о своей правосубъектности, как новое независимое государство, формирующее международно-правовую статус с «нулевой точки».

В-третьих, Конституция Республики Казахстан 1993 года стала первым Основным Законом независимого государства. Она закрепила демократические принципы, права и свободы человека, основы государственного устройства, но в преамбуле отсутствовало упоминание на многовековую преемственность казахской государственности.

В-четвертых, в Конституции 1995 года, аналогично не содержалась никакая-либо информация, подтверждающая тысячелетнюю преемственность казахской государственности, что отразилось на концептуальном развитии законодательства Казахстана.

Источники права, применяемые в Казахском Ханстве, рассматривались как элементы этнографического наследия. Новая же Конституция Казах-

стана формирует целостное представление о государственности как о непрерывном историко-правовом процессе. Создана принципиально новая основа для понимания процесса законоотворчества. Прежде всего, как продолжения исторической правовой традиции. В таком контексте законодательство выступает, как инструмент по сохранению идентичности и исторической памяти. Закрепление исторической преемственности имеет важное значение для устойчивости правовой системы. Государство, осознающее свою историческую глубину,

обладает более высокой легитимностью и устойчивостью к внешним и внутренним дестабилизирующим факторам. В настоящее время в Казахстане в сфере правосудия ведутся специальные работы, чтобы возродить в практике правосудия Казахстана некоторые правила, характерные для суда биев. Обращение к исторической государственности, в частности, к правовым нормам и обычаям на предмет их применения в законотворчество Казахстана должно обеспечивать баланс между сохранением культурной идентичности и необходимостью поддержа-

ния современного правопорядка.

С принятием новой Конституции РК была восстановлена историческая справедливость — на высшем нормативном уровне закреплено признание тысячелетней государственности на территории страны. Это подтверждает факт признания Республики Казахстан, как продолжателя непрерывной тысячелетней динамики развития государственности.

Ключевая роль в реализации данных преобразований принадлежит Президенту Республики Казахстан Касым-Жомарт Токаеву. 15 марта 2024 года Президент на Национальном курултае заявил, что Казахстан является прямым преемником кочевой цивилизации Великой степи. Тем самым Президентом была обозначена историческая преемственность тысячелетней государственности на территории страны.

Республика Казахстан в данном контексте выступает правопреемником и продолжателем исторической государственности казахского народа. Новая Конституция закрепляет стратегическое направление развития законодательства как органического продолжения многовековой государственно-правовой эволюции страны. Внесение изменений в текст преамбулы Конституции РК узаконит преемственность казахской государственности, имеющей многовековую историю развития, и будет способствовать повышению уровня национальной и международной безопасности Республики Казахстан.

Арон САЛИМГЕРЕЙ,
к.ю.н., PhD, доцент,
директор Института
государства и права имени
Г.С.Сапарғалиева КазНУ

В настоящее время в мире усиливаются геополитическая нестабильность, информационные войны, экономические кризисы и киберугрозы. В таких условиях главной целью каждого государства является обеспечение национальной безопасности. Для Казахстана особое значение в этом направлении имеют проводимые конституционные реформы.

С 2022 года в нашей стране началась масштабная политическая модернизация. Изменения, внесенные в Конституцию, были направлены на совершенствование системы государственного управления, укрепление демократических институтов и обеспечение стабильности в обществе. Эти реформы влияют на национальную безопасность с нескольких важных сторон.

Реформы усилили систему сдержек и противовесов между ветвями власти. Часть полномочий Президента была передана Парламенту и местным органам власти. Это решение повышает ответственность в государственном управлении и укрепляет политическую стабильность. А политическая стабильность — это одна из

Влияние конституционных реформ на национальную безопасность

главных основ национальной безопасности. Особое внимание было уделено правам человека и верховенству закона. Создание Конституционного Суда позволило защитить права граждан. Когда народ верит, что его права защищены, в обществе формируется социальное доверие. А общественное доверие — важный фактор внутренней безопасности.

Реформы оказывают положительное влияние на борьбу с коррупцией. По мере роста прозрачности государственного управления снижается уровень коррупции. Это укрепляет экономическую безопасность и повышает доверие инвесторов. Только государство с сильной экономикой способно противостоять внешним угрозам.

Развитие системы местного самоуправления укрепляет стабильность в регионах. Через выборы акимов сел и районов повышается политическая активность населения. Участие граждан в делах государства предотвращает

общественное недовольство и способствует сохранению национального единства.

В Конституции права и свободы человека признаны высшей ценностью, а основная цель деятельности государства направлена на соблюдение и защиту прав человека. В связи с этим проводимые в стране конституционные реформы были нацелены на укрепление правового положения граждан, обеспечение верховенства закона и развитие демократических принципов. В Конституции были расширены новые гарантии защиты основных прав и свобод человека, а также внедрены современные правовые механизмы, соответствующие международным правовым стандартам.

В Конституции закреплено право каждого человека на признание его правосубъектности, а гражданам гарантирована защита своих прав и свобод всеми не запрещенными законом способами. В Конституции особо подчеркивается, что права и свободы

человека принадлежат ему от рождения и являются неотчуждаемыми. Также четко определено, что осуществление прав человека не должно нарушать права других лиц. Это важнейший принцип, направленный на обеспечение правового баланса и взаимной ответственности в обществе.

Еще одним важным направлением новых гарантий в Конституции является расширение политических прав и свобод. Расширены возможности участия граждан в государственном управлении, укреплены принципы политического плюрализма. Гарантируется свобода слова и творчества, запрещается цензура. Закреплено право каждого свободно получать и распространять информацию, не запрещенную законом. Это один из важнейших показателей демократического общества.

В новой Конституции усилено право на неприкосновенность частной жизни, а также внедрены гарантии защиты персональных данных граждан

от незаконного сбора, хранения и использования. Вместе с тем закреплено, что тайна переписки, телефонных переговоров и информации, передаваемой через цифровые средства связи, охраняется законом. Это одна из важных правовых гарантий, отвечающих современным требованиям цифровой безопасности.

Кроме того, гарантируются право частной собственности и свобода предпринимательской деятельности, а также закреплена недопустимость незаконного отчуждения имущества граждан. В Конституции также особо подчеркнуто, что земля и природные ресурсы должны служить на благо народа. Вопрос защиты экологических прав тоже занял важное место в новой Конституции.

В заключение можно сказать, что новые конституционные реформы являются важным шагом, направленным на укрепление национальной безопасности Казахстана. Они усиливают политическую стабильность, защищают права граждан и повышают доверие между обществом и государством. А стабильное, справедливое и единое общество — это главный залог безопасного государства.

Уалихан АХАТОВ,
декан юридического
факультета

Қазіргі әлем бұрын-соңды болмаған қарқынмен өзгеріп келеді. Күн сайын жаңарып жатқан технологиялар адам өмірінің барлық саласына әсер етіп, қоғамның даму бағытын айқындауда. Әсіресе білім беру жүйесіндегі өзгерістер айқын байқалады. Себебі кез келген елдің болашағы сапалы білім мен саналы ұрпаққа байланысты. Бүгінде осы білім беру саласына тың серпін әкелген маңызды құбылыстардың бірі – жасанды интеллект технологиялары. Бұл тек техникалық жаңалық қана емес, оқу үдерісінің мазмұны мен тәсілін түбегейлі өзгертетін жаңа кезеңнің бастамасы.

Бұрын білім беру жүйесінде негізгі назар ақпаратты жеткізуге бағытталса, қазіргі уақытта оқушының жеке қабілетін дамыту, оның ойлау дағдысын қалыптастыру маңызды орынға шықты. Осы тұста жасанды интеллектің мүмкіндіктері ерекше байқалады. Өйткені ЖИ технологиялары әр білім алушының деңгейін, оқу қарқынын және қызығушылығын саралап, соған сәйкес жеке оқу траекториясын ұсына алады. Нәтижесінде оқушы материалды өзіне ыңғайлы тәсілмен меңгеріп, білім алуға деген ынтасы артады. Бұл дәстүрлі оқыту жүйесінен икемді әрі тиімді білім беру моделіне көшуге жол ашқан маңызды өзгеріс.

Әлемдік білім беру ландшафтындағы үлкен өзгерістер еліміздің білім беру жүйесіне де оң әсер етуде. Біздің еліміз бұл технологиялық революцияны белсенді түрде қабылдады, өзін цифрлық білім берудегі аймақтық пионер ретінде көрсетті.

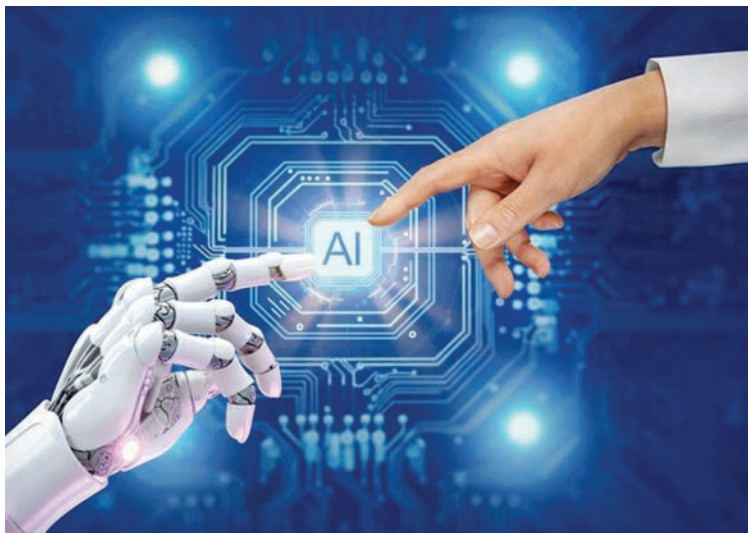
Мемлекет жасанды интеллектің өзінің ұлттық даму стратегияларына ресми түрде енгізді, қала орталықтары мен ауылдық жерлер арасындағы білім берудегі алшақтықты жоюға арналған жергілікті пилоттық жобалар мен құрылымдарды іске қосты. Жасанды интеллект информатика зертханалары аумағынан шығып, мектеп сыныптарына, дәрісханаларға, тіпті әкімшілік кеңселердің күнделікті жұмысына енуде. Жасанды интеллект адамның байланысын алмастырмаса да, маңызды құрал ретінде әрекет етеді. Білім алушылардың ақпаратты қалай қабылдайтынын және оқытушылардың оларды қалай басқаратынын қайта құруда маңызды элемент.

Білім беруде ЖИ қолданысы туралы кейбір зерттеулерді талдап көрелік. Мектептерде жасанды интеллект қолданысының маңыздылығы туралы жазылған Б.Абықанованың мақаласында Қазақстандағы оқыту тәжірибесіне жасанды интеллектің өзгермелі әсері, оқуды жекешелендіру, этикалық мәселелер және мұғалімдер арасында цифрлық сауаттылық

Оқу жүйесіндегі жасанды интеллект: ғылым кеңістігіндегі жаңа серпіліс

Сонымен қатар жасанды интеллект мұғалім жұмысының сапасын арттыруға да ықпал етуде. Қазіргі таңда интеллектуалды платформалар студенттердің үлгерімін автоматты түрде талдап, тест нәтижелерін тексеріп, кері байланыс ұсына алады. Мұндай мүмкіндіктер педагогтердің уақытын үнемдеп қана қоймай, олардың негізгі назарын шығармашылыққа, тәрбиеге және тұлғалық дамуға бағыттауына жағдай жасайды. Яғни технология мұғалімді алмастырмайды, керісінше, оның жұмысын жеңілдетіп, тиімділігін арттырады.

Жасанды интеллектің білім саласына ықпалы, әсіресе, онлайн оқыту кезеңінде айқын сезілді. Қашықтан білім беру барысында виртуалды ассистенттер, чат-боттар, автоматтандырылған платформалар оқу үдерісінің үздіксіз жүруіне мүмкіндік берді. Бұл өз кезегінде білімнің қолжетімділігін арттырды. Бүгінде әлемнің кез келген нүктесіндегі адам үздік университеттердің курстарына қатысып, жаңа білім игере алады. Тілдік кедергілер де біртіндеп азайып келеді. Автоматты аударма мен интеллектуалды түсіндіру жүйелері ақпаратты жылдам қабылдауға көмектесуде. Мұның барлығы

білім беру кеңістігінің шекарасын кеңейтіп, жаһандық білім қоғамын қалыптастыруға негіз болып отыр.

Алайда технологияның қарқынды дамуы жаңа мүмкіндіктермен қатар, белгілі бір жауапкершілікті де талап етеді. Себебі жасанды интеллектің шамадан тыс тәуелділік адамның өз бетінше ойлау қабілетіне әсер етуі мүмкін. Егер білім алушы дайын жауапқа ғана сүйенсе, онда іздену, талдау және сыни ойлау дағдылары әлсірейді. Сондықтан ЖИ-ді білімнің орнына жүретін құрал емес, білім

алуды жеңілдететін көмекші ретінде қабылдау маңызды. Нағыз білім – адамның ойла-нып, саралап, қорытынды шығара білуінде.

Осы мәселемен қатар, академиялық адалдық тақырыбы да өзекті болып отыр. Кейбір жағдайларда студенттер жасанды интеллектің көмегімен дайын жұмыстар орындауға бейім келеді. Бұл білімнің сапасына ғана емес, тұлғаның жауапкершілік сезіміне де әсер етеді. Сондықтан қазіргі білім беру жүйесінің басты міндеті технологияны шектеу емес,

оны дұрыс қолдану мәдениетін қалыптастыру деп білемін. Білім алушы жасанды интеллектің көмекші құрал ретінде пайдаланып, өз ойын, өз талдауын қалыптастыруы қажет.

Уақыт өткен сайын мұғалімнің рөлі де өзгеріп келеді. Бұрын мұғалім ақпарат беруші қызметін атқарса, бүгінде ол бағыт-бағдар көрсетуші, мотивация беруші, тұлға қалыптастырушы деңгейіне көтерілуде. Себебі технология ақпаратты жеткізе алғанымен, адам бойындағы рухани құндылықты, тәрбиені, жанашырлық пен шабытты бере алмайды. Бұл қасиет тек адамның болмыс-бітімі арқылы қалыптасады. Сондықтан болашақтағы табысты білім беру жүйесі адам мен технологияның үйлесімді байланысына негізделуі тиіс.

Қорыта айтқанда, жасанды интеллект – болашақтың емес, бүгінгі шынайы мүмкіндігі. Ол білім беру жүйесін жаңа сапалық деңгейге көтеріп, оқытудың тиімділігін арттыруға үлкен жол ашып отыр. Дегенмен кез келген технологияның құндылығы оны қалай пайдалануға байланысты. Егер жасанды интеллект білім мен адамзат дамуына қызмет етсе, онда ол қоғамның интеллектуалдық әлеуетін күшейтетін маңызды құралға айналады. Ал білімнің басты мақсаты өзгермейді: ол ойлайтын, ізденетін, жауапкершілігі жоғары, рухани тұрғыдан кемел тұлға тәрбиелеу.

Айгерім САМЕТОВА,
ақпараттық технологиялар және жасанды интеллект факультеті

Білім беру саласын жаңғыртудағы ЖИ қолданысының маңызы

қажеттілігі қарастырылады. ЖИ әлемдік және аймақтық білім беру ландшафтында түрлі жол арқылы қолданылады. Қазіргі ең көрнекті үрдістердің кейбірін мысалға келтіреді.

Н.Иманқұлдың зерттеуінде жас мамандардың АКТ құзыреттілігін арттыру үшін жасанды интеллект және машиналық оқыту бойынша мамандандырылған модульдерді жоғары мектептің оқу бағдарламаларына біріктіру бойынша зерттеу жасалды. Автор ЖИ арқылы мамандардың деңгейін автоматтандырылған бағалауға болатынын алға тартады. Жасанды интеллект тапсырмалар мен емтихандарды бағалауды автоматтандыру арқылы процесі жеңілдетеді. Gradescore сияқты құралдар жазбаша жауаптарды бағалау үшін машиналық оқытуды пайдаланады, бұл оқытушылардың уақытын үнемдейді және тұрақты, объективті бағалауды қамтамасыз етеді.

Білім беру процесінде жасанды интеллектің қолдану оқушылардың оқу және мұғалімдердің нұсқау беру тәсілінде теңкеріс жасады. ЖИ білім беруді бейімделгіш, тиімді және тартымды ете отырып, оқытуды жекешелендіруге, лезде кері байланыс беруге

және әкімшілік тапсырмаларды автоматтандыруға мүмкіндік береді. Білім берудегі жасанды интеллектің негізгі артықшылығы – олар оқу тәжірибесін генеративті білім беруге айалдыра отырып, оқушыға шексіз мүмкіндіктер береді.

Мысалы, DreamBox және Duolingo сияқты интеллектуалды репетиторлық жүйелері оқушының ілгерілеуіне негізделген оқытуды реттейді, күшті және әлсіз жақтарын анықтайды. Математика сабақтарында DreamBox қолданысы оқушыларға бөлшектер немесе алгебра сияқты нақты ұғымдармен күресуге көмектеседі, бұл ретте жеке жаттығулар ұсынылады. Сол сияқты Duolingo

сияқты тіл үйрену қолданбалары оқушының қателіктеріне негізделген қиындық деңгейлерін реттейді, бұл тілді меңгеруді интуитивті етеді.

Білім беруде жасанды интеллектің пайдалану оқушылардың өзіндік жеке қарқынына сәйкес келетін және қызықты оқу тәжірибесін алуын қамтамасыз етеді. Бұл олардың артта қалуына жол бермейді. Р.Басановтың еңбегі Қазақстан университеттерінде педагогикалық мамандықтар бойынша оқитын оқушыларды оқытуда генеративті жасанды интеллект құралдарын енгізу әдістерін қарастырады. Мысалы, табиғи тілдерді өңдеу (ЖТӨ) чатботтар мен виртуалды кө-

мекшілер сияқты технологиялар оқушылар мен мұғалімдер арасындағы байланысты жеңілдетеді. Duolingo және Coursera сияқты ЖТӨ платформалары оқушылармен өзара әрекеттесу, олардың сұрақтарына жауап беру және нақты уақыт режимінде қолдау көрсету үшін ЖТӨ пайдаланады.

М.Ельшин бойынша бейімделгіш оқытудағы жаһандық үрдістерді талдау және Қазақстандағы орта және жоғары оқу орындарының жасанды интеллектің кеңінен қолдануға инфрақұрылымдық дайындығын бағалау аса маңызды. Ұлттық AI-Sana бастамасы және арнайы заңнамалық негіздері арқылы ел мұғалімдерді генеративті жасанды интеллект құралдарына оқыту, бейімделгіш оқыту бағдарламалық жасақтамасын (мысалы, Online Mектеп платформасы) енгізу, сондай-ақ математика және цифрлық сауаттылық сияқты негізгі пәндер негізінде жасанды интеллект бойынша сынып көмекшілерін сынақтан өткізуде ауқымды бағдарламаларды жүзеге асыруда.

Қорыта келгенде, білім берудің болашағы жасанды интеллектімен қалыптасуда және оның әсері болашақ ұрпақ бойынша көрініс береді. Білім беру саласында оқытушылар, студенттер және саясаткерлер осы дамып келе жатқан ортада жасанды интеллект ұсынатын мүмкіндіктер мен қиындықтарды қабылдау олардың трансформациялық әлеуетін жүзеге асырудың негізгі кілті десек қате емес.

Елдана АМАНБАЙ

Зерделі ұлт болашағы –

кітапта

Фараби университеті жанындағы Абай ғылыми-зерттеу институтында жуырда Президент Қасым-Жомарт Тоқаевтың «Кітап оқу мәдениетін дамыту және зерделі ұлт қалыптас-тыру жөніндегі шаралар туралы» жарлығын іске асыру мақсатында «Зерделі ұлт болашағы – кітапта» тақырыбында әдеби-танымдық мәжіліс өтті. Іс-шараның мақсаты – студенттің кітап оқу, талдау дағдысын дамыту, көркем әде-биетті оқыту, насихаттау, шығарма-шылық қабілетін арттыру. Кешке Абай ҒЗИ базасында жұмысын жандандырған Әуезов әдеби бірлестігінің мүшелері, филология, журналистика, ақпараттық техно-логиялар факультеттерінің студенттері қатысты.

Мәжіліс барысында оқытушылар, студенттер және кітапсүйер қауым бас қосып, кітаптың рухани даму мен ұлттық сананы қалыптастырудағы орны туралы ой бөлісті. Іс-шараны жүргізуші студенттер кітаптың адамзат өркениетіндегі ерекше рөліне тоқталды.

Әдеби жиын бірнеше бөлімді қамтыды, алдын ала берілген тапсырмалар бойынша төрт топ өз жобаларын қорғады. Бірінші топ Мемлекет басшысы Қасым-Жомарт Тоқаевтың кітап оқу мәдениетін дамыту және зерделі ұлт туралы жарлығының маз-мұнын талдады. Президент атап көрсеткен зерделі ұлт қалыптастыру жолында атқа-рылатын шаралар қатысушылар арасында кеңінен таныстырылды.

Екінші топ студенттері белгілі тұлға-лардың кітап туралы афоризмдерін оқып, кітаптың адамның дүниетанымын кеңей-тудегі маңызын атап өтті. Үшінші топ ци-фрлық қоғамдағы жастардың кітап оқуға қызығушылығын қалай арттыру мәселесін қозғап, кітап оқу мәдениетін қалыптасты-рудың ең тиімді жолдарын ұсынды. Әлеуметтік желіні тиімді пайдалану, кітап шолуы, подкастар, әдеби кездесулер өткізу және ашық талқылаулар жүргізу сияқты ұсыныстар айтылды. Студенттер

өз ойларын ортаға салып, кітапқа деген қызығушылықты арттыру бағытында нақты бастамалар мен әдістерді атады.

Төртінші топ нақты әдеби шығармалар-ға талдау жасады. Алдымен жазушы Шер-хан Мұртазаның «Соғыстың соңғы жесірі» әңгімесі таныстырылып, соғыстың адам тағдырына тигізген әсері, ананың қайсар бейнесі мен адамгершілік құндылық жайында кеңінен сөз болды. Сондай-ақ биыл туғанына 80 жыл толып отырған талантты ақын Кеңшілік Мырзабековтің «Туыс қан» балладасының мазмұны мен мәні, шығармадағы ұлттық құндылықтар, туыстық байланыс және рухани сабақтас-тық мәселелері талданды.

Шығарма талдау барысында студент-терге академик Зейнолла Қабдоловтың «Сөз өнері» монографиялық зерттеуіндегі әдеби талдау әдістемесі, атап айтқанда көркем шығарма желісі бойынша бес сұрақ және оның жауаптарын табу арқылы талдау тәсілі қолданылды. Екі туындының да көркемдік-стильдік ерекшелігі нақты мәтіндер негізінде талданды. Студенттер алдын ала берілген мәтін үзінділері бойын-ша талдау жасап, сұрақтарға жауап берді.

Кештің қорытынды бөлімінде әдебиет пен кітаптың рухани бай, білімді ұрпақ, жалпы, зерделі ұлт тәрбиелеудегі маңызы зор екені атап өтілді. Сонымен қатар Әуе-зов әдеби бірлестігінің бір жылдық жұмы-сына қорытынды жасалып, белсенді қаты-сушыларға алғыс хат тапсырылды. Әуезов бірлестігі мүшелеріне жазғы каникулда оқитын кітаптар тізімі ұсынылды. «Зерделі ұлт болашағы – кітапта» атты қорытынды мәжіліс студенттердің әдебиетке деген қызығушылығын арттырып, кітап оқу мә-дениетін насихаттауға, осылайша ұлттық танымы мен зердесін дамытуға бағыттал-ған тағылымды әрі мазмұнды кездесу бол-ды.

Ләйла ЖҰМАТАЙҚЫЗЫ,
Бибігүл ДӘУЛЕТҚЫЗЫ,
Абай ҒЗИ оқытушылары

Жас ғалымның Афиныдағы ізденісі

Жаһандық климаттың өзгеруі мен оның қоршаған ортаға тигізер салдары бүгінде дүниежүзілік ғылымның ең өзекті тақырыптарының біріне айналды. Сондықтан да отандық жас ғалымдардың халық-аралық деңгейде тәжірибе жинақтап, заманауи әдіс-тәсілдерді меңгеруі еліміздің ғылыми әлеуетін арттырудың басты кепілі болып саналады. Осындай маңызды қадамдардың бірі ретінде «Табиғи-техногендік қауіп-қатерлер» білім беру бағдарламасының 2-курс докторанты Бақыт Имамованың қазіргі уақытта Грекия Респу-бликасындағы беделді жоғары оқу орындарының бірі – Афины ұлттық техникалық университетінде (National Technical University of Athens) халықаралық ғылыми тағылымдамадан өтіп жатқанын атап өтуге болады.

Жас ғалым Грекиядағы сапары барысында университеттің Ауыл шаруашылығы, топография және геоинформатика инженериясы мектебінің (School of Rural, Surveying and Geoinformatics Engineering) құрамындағы Мелиорация-лық жұмыстар және су ресурстарын басқару зертханасында (Laboratory of Reclamation Works and Water Resources Management) ауқымды ғылыми-зерттеу жұмыстарын жүргізуде. Докторанттың шетелдік ғылыми жетекшісі – су ресурстары саласындағы танымал маман, PhD, доцент Харрис Вангелис. Тағылым-даманың бағдарламасы өте тығыз әрі мазмұнды құрылған. Оның ая-сында су ресурстарын тиімді бас-қару, мелиорация жүйелерін жетіл-діру және табиғи-техногендік қауіп-қатерлердің қоршаған ортаға әсерін бағалау бағыттары терең зерделенуде. Әсіресе қазіргі за-манғы зерттеулердің ажырамас бөлігіне айналған геоақпараттық технологияларды және қашықтық-тан зондтау әдістерін модельдеу жұмыстарына қолдануға ерекше назар аударылып отыр.

Докторанттың шетелде шыңдап жатқан білімі мен меңгерген инно-вациялық әдістері оның диссертациялық жұмысының сапасын жаңа деңгейге көтеруге бағытталған. Бақыт Имамованың диссертация-лық зерттеу тақырыбы Қазақстан-ның экологиялық және су қауіпсіз-дігі үшін стратегиялық маңызға ие, ол «Ертіс өзені су шаруашылығы алабындағы су басу қаупін бағалау: климаттың өзгеруіне бейімделуге бағытталған әдіс-тәсілдер» деп аталады. Ертіс өзені алабы – еліміздің ірі экономикалық және табиғи аймақтарының бірі екені белгілі. Климаттың жаһандық жы-лынуы мен антропогендік фактор-лардың әсерінен бұл өңірде су басу қаупі мен экстремалды гидроло-гиялық құбылыстар соңғы жылдары жиілей түсті. Осы орайда, жас ға-лым грек әріптестерімен бірлесе отырып, Ертіс алабындағы су басу қаупі бар аймақтарды ГАЖ көмегі-

мен цифрлық картаға түсіру, кли-маттық сценарийлерді негізге ала отырып, су тасқындарының алдын алу модельдерін құру және су ре-сурстарын трансшекаралық дең-гейде тиімді басқарудың заманауи тәсілдерін әзірлеу жұмыстарын іске асыруда. Грекиялық мамандардың су тасқындарын модельдеу және су тапшылығын басқару саласындағы озық тәжірибесі отандық өзен алаптарының мәселелерін шешуге жаңаша көзқарас әкелері сөзсіз.

Зертханалық жұмыстармен қа-тар, докторант халықаралық ғылы-ми ортада белсенді тәжірибе алмасып, еуропалық ғалымдармен кәсіби байланыстар орнатуда. Сапар барысында алдағы уақытта бірлескен халықаралық зерттеу жобаларын жүзеге асыру, жоғары импакт-факторлы журналдарда мақалалар жариялау және ғылыми ынтымақтастықты нығайту бағы-тында маңызды келіссөздер жүргі-зілуде. Мұндай халықаралық ғы-лыми тағылымдамалар жас ғалымдардың зерттеушілік құзы-реттілігін арттыруға, дүниежүзілік ғылыми кеңістікке кірігуіне және инновациялық технологияларды отандық өндіріс пен ғылымға ен-гізуге зор мүмкіндік береді. Мұндай тәжірибе докторанттардың ғылы-ми-зерттеу жұмыстарының сапа-сын арттырып, олардың кәсіби дамуына елеулі үлес қосары анық.

Мыңжылдық тарихы бар Афины төрінде еліміздің ғылымын таны-тып, өзекті мәселелердің шешімін іздеп жүрген жас ғалым Бақыт Имамоваға зерттеу жұмыстарында толағай табыстар, жаңа ғылыми жетістіктер және халықаралық ын-тымақтастықтың кеңеюін тілейміз. Ертіс алабының қауіпсіздігіне арналған бұл зерттеу жұмысы алдағы уақытта сәтті қорғалып, отандық су шаруашылығы ғылымы-на елеулі үлес қосады деп сенеміз.

Ақтоты БЕКЖАНОВА,
Картография және
геоинформатика кафедрасының
оқытушысы

Жастық шақтың ең маңызды бір сәті – өз жолыңды таңдау. Қай оқу орнына барамын, қандай маман боламын, болашағым қандай болады деген сұрақтар әрбір түлектің жүрегінде жүреді. Мамандық таңдауда қателеспей үшін, өмірде берік тұрақ тауып, мамандықты жан-тәніңмен сүйіп оқу үшін дұрыс орта керек. Сол ортаның бірі – Әл-Фараби атындағы Қазақ ұлттық университеті.

ҚазҰУ – бұл жай ғана оқу ордасы емес. Бір ғасырға жуық уақыт бойы Қазақстанның зияткерлік өмірінің өзегі болып келе жатқан, елдің ғылыми-білім саласының өркендеуіне ерекше үлес қосып отырған академиялық орта.

Университеттің басты байлығы – білім сапасы. ҚазҰУ-да оқу –дәріс тыңдау ғана емес, терең ойлауды, сыни талдауды және өз пікіріңді дәлелдей алуды меңгеру. Мұнда оқытушы-профессорлар студентті «тыңдаушы» ретінде емес, болашақ әріптес ретінде қабылдайды. Мұндағы тәжірибелі ұстаздар, өз саласында жылдар бойы зерттеу жүргізген ғалымдар, аудиторияда олар күрделі теорияны жанды мысалдармен, нақты деректермен байланыстыра отырып жеткізеді.

Мен өз тәжірибемнен айтар болсам, экономика факультетінде оқу барысында бізге тек формулалар мен теориялар ғана емес, нақты кейстер, Қазақстан экономикасының даму тенденциялары, жаһандық нарықтың ерекшеліктері кең ауқымда айтылады. Оқытушылар дипломдық жобаны жазуға ертеден дайындайды, зерттеушілік дағдыны дамытады. Нәтижесінде студент диплом алғанда ғана емес, үшінші курстан-ақ өзін кәсіби маман ретінде сезіне бастайды.

ҚазҰУ-дың тағы бір ерекшелігі – ғылыми жобаларға тартылу мүмкіндігі. Университет жыл сайын ғылыми-зерттеу

ҚазҰУ – жастардың арманын орындайтын орта

жұмыстарына қомақты қаражат бөледі. Зертханалар, ғылыми орталықтар, стартап-инкубаторлар – осының бәрі студенттің қолы жетерліктей ашық. Әрбір факультетте жұмыс істейтін ғылыми топтарға студенттер бірінші курстан бастап қосыла алады.

Жыл сайын 500-ден астам студент республикалық және халықаралық ғылыми конференцияларға қатысады. Scopus және Web of Science базаларында индексделген журналдарда ҚазҰУ авторларының мыңнан астам мақаласы жарық көреді. Университеттің патент қоры да жыл сайын өсіп отыр. Бұл – ғылым кеңістігінде ҚазҰУ-дың тек оқытушы ғана емес, зерттеуші және жаңашыл мекен екенінің айғағы.

Erasmus+ бағдарламасы аясында ҚазҰУ студенттері Германия, Франция, Испания, Польша, Чехия және басқа Еуропа елдерінің университеттер

Жұмысқа орналасу мәселесінде де ҚазҰУ түлектері көп қиналмайды. Алған сапалы білімінің арқасында жұмысқа жылдам орналасады. Жыл сайын өтетін Career Fair жәрмеңкесіне Kaspi Bank, Halyk Bank, McKinsey, KPMG, «Самұрық-Қазына» және басқа көптеген ірі жұмыс беруші қатысады.

терінде бір немесе екі семестр бойы оқуға мүмкіндік алады. Соңғы үш жылда 400-ден астам ҚазҰУ студенті осы бағдарлама арқылы шетелде білімін жалғастырды. Еуропалық серіктес университеттер қатарында

Варшава университеті, Гумбольдт университеті, Барселона автономды университеті сияқты танымал оқу орындары бар.

Халықаралық бағдарламалар тек шетелде оқу мүмкіндігімен шектелмейді. Университетте шетелдік студенттер де білім алады, бүгінде 50-ден астам елден 7000-ға жуық шетелдік жас ҚазҰУ-дың студенті атанып отыр. Бұл мультимедиялық орта – тілдерді, түрлі мәдениеті, көзқарастарды тану мүмкіндігі. Кампустың өзі шағын бір халықаралық қалаға ұқсайды.

ҚазҰУ кампусы – бұл тек оқу корпусы мен кітапхана ғана емес. Мұнда заманауи спорт кешені, шығармашылық орталықтар, дебат клубы, волонтерлік қозғалыстар, КВН командалары, стартап-инкубатор, психологиялық қолдау орталығы жұмыс істейді.

Жыл сайын өтетін «Наурыз»,

«Жас ғалым», «Студент жылы» іс-шаралары мыңдаған жастарды бір алаңда жинайды. Кәсіби клубтар – инвестиция клубы, маркетинг клубы, IT-клуб, Model UN – болашақ маманның кәсіби ортасына кіруіне жол ашады. Бұл тәжірибе – болашақта кез келген ұжымда жетекші бола алу дайындығы.

Жұмысқа орналасу мәселесінде де ҚазҰУ түлектері көп қиналмайды. Алған сапалы білімінің арқасында жұмысқа жылдам орналасады. Жыл сайын өтетін Career Fair жәрмеңкесіне Kaspi Bank, Halyk Bank, McKinsey, KPMG, «Самұрық-Қазына» және басқа көптеген ірі жұмыс беруші қатысады.

Қорытындылай келе айтарым, арман дұрыс ортада ғана жүзеге асады. ҚазҰУ – сол ортаның үлгісі. Мұнда әрбір студентке білімін тереңдетуге, ғылыммен айналысуға, жетекші болуға жағдай жасалған. Университет жастарды тек диплом иесі ретінде емес, ойлана алатын, өз еліне қызмет ете алатын тұлға ретінде тәрбиелейді.

Фараби университеті – уақыт сынынан өткен, беделін сақтаған, үнемі жаңарып отырған білім ордасы. Оның түлектері арасында лауазымды басшылар, ғалымдар, кәсіпкерлер, суретшілер, түрлі мамандық иелері бар.

Мен осы университеттің студенті ретінде сенімді түрде айтарым: ҚазҰУ-дың дәлізінен өткен сайын, дәрісті тыңдаған сайын, жобаға қатысқан сайын өзімнің рухани әрі кәсіби деңгейде өсіп жатқанымды сезінемін. Бұл сөз ғана емес, нақты нәтиже. Ал нәтиже – мамандыққа деген сенім, болашаққа деген үміт.

Егер сіздің арманыңыз биік, асқақ болса, онда ҚазҰУ – сіздің таңдауыңыз. Мұнда арман тек арман күйінде қалмайды, нақты болашаққа айналады. Ал болашақ бүгін оқу орнын дұрыс таңдаудан басталады.

Әсел ОРАЗЫМБЕТОВА,
«Экономика» мамандығының
4-курс студенті

Қазақстанда Мемлекет басшысының бастамасымен балалар үшін тең, қолжетімді және қауіпсіз орта қалыптастыруға, сондай-ақ сапалы білім беруді қамтамасыз етуге бағытталған ауқымды әлеуметтік реформалар жүйелі түрде іске асырылуда.

2021 жылы алғаш рет «Қазақстан Республикасының кейбір заңнамалық актілеріне инклюзивті білім беру мәселелері бойынша өзгерістер мен толықтырулар енгізу туралы» Қазақстан Республикасының Заңы қабылданды. Бұл заң ерекше білім беру қажеттіліктері бар балаларға сапалы білім беруді қамтамасыз етуге, олардың құқығын қорғауға және мүмкіндіктерін кеңейтуге бағытталған заңнамалық базаны айтарлықтай нығайтты. Мемлекет инклюзивті білім беру жүйесінің барлық деңгейлерінде оқыту үшін жағдай

Инклюзивті білім беру негіздері

жасау кепілдіктерін бекітті, сондай-ақ психологиялық-педагогикалық сүйемелдеу және білім беру қажеттіліктерін бағалау тетіктері енгізілді.

Осы тұрғыда 2026 жылдың маусым айында Әл-Фараби атындағы ҚазҰУ Біліктілікті арттыру және қосымша білім беру институтымен бірге университеттің оқытушы-профессорлар құрамына «Инклюзивті білім беру: теориясы мен практикасы» атты біліктілікті арттыру курсына қазақ және орыс тілдерінде онлайн форматта ұсынып, өткізген курстың маңызы ерекше зор.

Қазақ тобының тренері Әл-Фараби атындағы ҚазҰУ философия және саясаттану факультетінің Педагогика және білім беру менеджменті кафедрасының аға оқытушысы, PhD Қырмызы Жұмабекова болды.

Курстың міндеті – жоғары оқу орындарының алдында инклюзивті білім беру ортасын қалыптастыру, студенттердің алуантүрлілігін ескеретін оқыту

әдістемелерін енгізу, оқытушылардың кәсіби құзыреттілігін арттыру.

Бұл біліктілікті арттыру курсының дәріс және практикалық

сабақтарында инклюзивті білім беру ұстанымдарына, заңнамалық және әдістемелік негіздеріне, педагогикалық-психологиялық аспектілеріне терең талдау жүргізілді. Курс тыңдаушылары оқу бағдарламаларын бейімдеу, саралап оқыту, білім беру ресурстарының қолжетімділігін қамтамасыз ету, сондай-ақ ерекше білім беру қажеттілігі бар студенттермен тиімді қарым-қатынас орнату бойынша практикалық дағдыларды меңгерді. Ұсынылған курс оқытушы-профессорлар құрамының кәсіби-педагогикалық қызметін заманауи талаптарға сай жетілдіруге зор мүмкіндік берді және осындай курстарды ұйымдастыру білім алушылардың барлығына тең жағдай жасауға негіз болатын инклюзивті білім беру ортасын дамытуға өз үлесін қосады.

Жәния ЕШОВА,
Физикалық химия,
катализ және мұнайхимия
кафедрасының доценті

Түлектер ұядан ұшқан күн

